

com a equivalent d'*onocardion*, gr. *ὄνοκαρδιον*, nom d'una espècie de card, probt. el que en castellà se'n diu *ajonjera*, i la formació del nom grec indicaria que són els cards d'ase (cf. el nostre nom de riu i comarca *Cardener* CARD-ASIN-ARIUM). D'altra banda *anacardis* figura en glosses llatines per a una herba semblant al ricí. En realitat, però, el grec *ὄνοκαρδιον* va significar originàriament 'cor d'ase', i en efecte Laguna diu que el fruit de l'anacard és semblant al «corazoncillo de un páxaro». Encara que avui designi una planta molt diferent de l'*ὄνοκαρδιον*, de la identitat del nom no se'n pot dubtar; i en tot cas el gr. *ἀνακάρδιον* que citen alguns no és un mot conegut, sens dubte una mera suposició, perquè no es comprendria en un nom així la funció del prefix *ἀνα-*. Indubtablement hi va haver una alteració del baix llatí per influència d'altres noms de plantes i de medicaments en *ana-* (*anagallis*, *anapel*, *anagiris*, *analèptic*, *anacatàrtic*, *anacarnina*, sense comptar l'*ana* amb què començaven les receptes).

DERIV.: *Anacardí* [mj. S. xv]. *Anacardiàcies*. *Anacardina* [Lab. 1839]. *Anacàrdic*.

Anacatarsi, *anacatàrtic*, V. *ana-* *Anac*, V. *enagar* *Anàclasi*, *anaclàstic*, *anaclínic*, *anaclinal*, *anàclisi*, V. *ana-*

ANACOLUT, pres del ll. *anacolūthon*, gr. *ἀνακόλουθος* 'que no segueix, inseqüent', derivat d'*ἀκόλουθος* 'company de camí'. □ 1.ª doc.: en la forma mal adaptada del francès, *anacoluta*, 1868, *SLitCosta*.

Recordo que quan es posà en marxa la Fundació Bernat Metge, cap a 1925, ningú no l'usava, i si de cas, ho deïem a tall de mot francès o estranger, però que C. Riba i Joan Petit aviat ho usaren ben sovint, amb adaptació correcta; i com que era necessari, tots els ítem.

DERIV.: *Anacolútic*.

Anacoreta, *anacorètic*, *anacoreòtic*, *anacoreòtica*, *anacrònic*, *anacronisme*, V. *ana-* *Anada*, V. *anar* *Anadilla*, V. *ànc* *Anadiplosi*, *anadipsia*, V. *ana-* *Anadons*, *anador*, V. *anar* *Anàdrom*, V. *ana-* *Anaerobi*, V. *aire* *Anaf*, V. *anap* *Anafalantiasi*, *anafase*, V. *ana-* *Anafaia* (-*alla*, 1607 i Sanelo), V. ⁴⁵ DCEC (ANAFEA)

ANAFIL, 'trompeta dels moros', de l'ar. *naṣīr* 'senyal d'atac', 'anafil', de l'arrel *n-f-r* 'llançar-se a l'atac d'algú'. □ 1.ª doc.: 1299.

En un doc. de Valls, datat d'aquest any, si bé copiat en el S. xvi (*BABL* xii, 203). De tota manera *lanafil*, amb article ja figura en les *Cròn.* de Jaume I i de Desclot (ed. Buchon, 164). I en un doc. de 1330: «tocar cascuna nit la trompeta ho *nafil* en lo castel de Cochliure», i Alart en l'*InuLC* en cita algun altre ex. del S. xiv. *Naṣīl* figura així mateix en Eiximenis (xii del *Crest.*, *NCl.* vi, 104). No he gosat fer la separació de l'article en la cita de Desclot, perquè veiem que d'altres atribuïren secundàriament la *a-* de

l'article aràbic a l'article català, i així en feren un femení: «veus que soptosament sonaren a gran clach totes les *nafills* romanes», Ant. Canals, *Scipiò*, *NCl.*, 71. «Rey no portant / davant bandera / --- / procurador, / posentador / ni alguazir, / sens sons clangir / de *añafils*, / trompes / ---», JRoig (on el ms. porta *dañafils* i les eds. A i B de *ñafils*, *Spill*, v. 13107). També port. *anafil* (*anafim*, *danafil*), cast. *añafil* (amb *nn* > *ñ* en la combinació amb l'article aràbic), que apareix des de mj. S. xiii (*Alexandre*, *Fn. González*; DCEC I, 226) i oc. ant. *anafil* (o *nafil*, *ZRPh* XLVII, 434). Dozy, *Gloss.*, 196; *Suppl.* II, 7004; Neuvonen, 162.

DERIV.: *Anafilèr* [*na-*, 1361].

Anafilàctic, *anafilaxi*, *anàfjora*, *anafòric*, V. *ana-*

ANAFRE, 'fogó portàtil per guisar en les barques', variant valenciana del cast. *anafe* 'fogó portàtil', de l'ar. hispànic i magrebí *nāṣīb* id. □ 1.ª doc.: 1912, F. Martínez i Martínez, *Folklore Valencià*.

En castellà apareix *alnafe* el 1599 i *anafe* des de fi del S. xviii; però la variant *anafre* també apareix com a castellana, en el Duc de Rivas i avui a Xile (*Rev. Folkl. Chil.* II, 327). Altrament veg. l'article del DCEC I, 197a.

Anafrodísia, *anafrodístic*, *anafrodita*, V. *afrodisiac*

Anagall [DFa.] o *anagalls* [1839, Lab.], nom de planta, pres del ll. *anagallis* i aquest del gr. *ἀναγαλλίς*, *lḗdos*, id.

Anagement, *anagar*, V. *enagar* *Anagènesi*, V. *anagiris*, *anagirina*, *anàglif*, *anagrifoscòpia*, *anagnost*, *anagnòrisi*, *anagoge*, *anagògia*, *anagrama*, *anagramàtic*, V. *ana-* *Anaia*, V. *andana* *Anal*, V. *anus* *Analectes*, *analèctic*, *anàleg*, *analogia*, *analògic*, *analogisme*, V. *ana-* *Analèpsia*, *analèptic*, V. *ana-* *Analfabet*, *analfabetisme*, V. *alfabet* *Analgesia*, *analgèsic*, V. *àlgid* *Anàlisi*, *analista*, *analític*, *analitzar*, V. *ana-* *Analogia*, *analògic*, *analogisme*, V. *ana-* *Anals* (= *annals*), V. *ary* *Anament*, V. *anar* *Anamnesi*, *anamnèstic*, V. *ana-* *Anamorfoosi*, *anamorfoscopi*, V. *ana-*

Ananàs, 'pinya d'Amèrica', pres del port. *ananás* i aquest del guaraní *naná* □ 1.ª doc.: *anana*, 1839, Lab.

Anant, V. *anar*

ANAP, 'vas per beure', mot antic molt usat, avui oblidat gairebé pertot, del fràncic *HNAPP*, cf. al. *napf*, a.-al. ant. *bnapf*. □ 1.ª doc.: en escriptures catalanes mig-llatines dels Ss. xi i xii, i en textos literaris de fi S. xiii.

«Vexela de auro et de argento, id sunt *enapos* v et gradals II», a. 1030, testament d'Ermengarda, filla del Comte Borrell de Barcelona (*RBiblgrCat.* VII, 7, n. 1). *Anap* en un doc. de 1120, on es parla de vaixel·la fina, CaCandi, *MiscHiCat.* II, 88. Més testimonis